

KESK- Engellilere Yönelik “Ayrımcılık” ve Kamu Hizmetleri Araştırması Raporu (Mayıs-2022)

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	2
Türkiye’de Engellilerin Ayrımcılığa Maruz Kalması Hakkındaki Görüşler	3
İşyerlerinin ve Kentlerin Engelli Hakları ile Uyumuna Dair Görüşler	3
Engellilere Yönelik Kamusal Hizmetlerin Yeterliliği	8
Engelli Hakları Farkındalığı.....	9
ENGELLİ HAKLARI İÇİN NE YAPILMALI?	10
SONUÇ YERİNE	21

GRAFİK LİSTESİ

- Grafik 1: Türkiye’de Engellilerin Ayrımcılığa Maruz Kalma Durumuna İlişkin Algı
- Grafik 2: İşyerlerinin Engellilik İle Uyum
- Grafik 3: Kamuda Çalışan Engellilere Yönelik Ayrımcılık, Mobing, Dışlama
- Grafik 4: Ulaşımında Engellilerin Haklarına İlişkin Algı
- Grafik 5: Engellilerin Sorunsuz Bir Şekilde Gidebildiği Sosyal Mekanlara Dair Algı
- Grafik 6: Yol, Alt/üst geçit, Kaldırım, Durak Vb. Yerlerin Durumu
- Grafik 7: Okullarda Engellilere Yönelik Ayrımcılık Durumu
- Grafik 8: Kamu Kurumlarında İşaret Dili Tercümanı İstihdamı
- Grafik 9: Bir Engellinin Kente Özgürce Gidip-Gelmesi Durumu
- Grafik 10: Engellilere Sunulan Kamu Hizmetlerinin Yetersizliği
- Grafik 11:Engelli Hakları Farkındalığı Düşük Düzeyde

GİRİŞ

Engelli yurttaşların temel hak ve özgürlüklerine dair kapsamlı kamusal bir yaklaşımla yeni bir politikanın hayata geçirilmesi gereklidir. Kentler, binalar, iş ve yaşam alanları engelli yurttaşların ihtiyaçları esas alınarak inşa edilmediğinden milyonlarca engelli sosyal yaşama dahil olamamaktadır. Engelliler sağlık, eğitim ve ulaşım hizmetlerinden yeterince yararlanamamaktadır. Türkiye’de engellilere yönelik ayrımcılık, mobbing ve hak ihlallerinin memur, sözleşmeli, işçi vb. hiçbir istihdam farkı gözetmeksizin kamu kurumlarında da yaşandığı bilinmektedir.

Çalışan tüm engellilere yönelik ayrımcılığın boyutlarını ve engelli yurttaşlara yönelik kamusal hizmetlere dair genel yaklaşımı tespit etmek amacıyla uyguladığımız bu araştırmanın verileri Nisan-Mayıs 2022 döneminde online gerçekleştirdiğimiz araştırmaya dayanmaktadır.

Anketimize 530 kişi katılım göstermiştir.

Katılımcıların;

- Yüzde 43’ü kadın, yüzde 57’si erkektir.
- Yüzde 81’i Memur, Yüzde 8’i Emekli, Yüzde 11’i de diğer bazı statülerde (Sözleşmeli, Esnaf, Öğrenci vb.) olduğunu ifade etmiştir. **Memur katılımcıların** yüzde 19’u, engelli olduğunu yüzde 11’i engelli yakını olduğunu, yüzde 48’i ise Engelli ve Engelli yakını olmadığını ifade etmiştir. Araştırmamıza 12 Özel Eğitim Öğretmeni de katılım göstermiştir.
- Yüzde 18’i 20-35 yaş grubunda, yüzde 52’si 36-50 yaş grubunda, yüzde 30’u 51-68 yaş grubunda olduğunu ifade etmiştir.
- Yüzde 64’ü evli, yüzde 34’ü bekar , yüzde 2’si ise diğer medeni durumlarda olduklarını ifade etmiştir.
- Yüzde 13’ü lisansüstü, yüzde 73’ü lisans, yüzde 7’si önlisans, yüzde 5’i lise ve dengi ve yüzde 2’si ise lise altı eğitim düzeyinde olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılanların Engelliliğe İlişkin Durumları

	Erkek	Kadın	Genel Toplam
Engelli veya Engelli Yakını değilim	173	123	296
Engelli Yakınıyım	30	49	79
Engelliyim	93	46	139
Özel Eğitim Öğretmeniyim	6	6	12
Diğer	2	2	4
Genel Toplam	304	226	530

KESK olarak engelli kamu hizmetleri ve engelli kamu emekçileri açısından engellilerin yıllardır çözüm bekleyen sorunları olduğunu farkındayız. Ülkemizdeki iktidarların piyasacı ve geleneksel politikaları, engellileri yoksul, işsiz ve muhtaç durumda bırakmaktadır. 10 milyonun üzerindeki yurttaşı ve ailelerini doğrudan ilgilendiren bu toplumsal mesele, klasik yaklaşımlarla ele alınmamalıdır. İktidarın genel yaklaşımı erteleme, öteleme ve piyasaya havale eden, kamusal olmayan bir yaklaşım şeklindedir. Türkiye’de engellilere yönelik ayrımcılığın önlenmesi, işyerleri ve kentlerin engelli haklarına uyumlu halde dönüşümünün sağlanması ve ilgili kamu hizmetlerinin geliştirilmesi gereklidir. Engelli hakları farkındalığının kamu emekçileri ve idarecileri içerisinde artması için de kapsamlı programların uygulamaya konulması zorunludur. Gerçekleştirdiğimiz anket kapsamında ayrımcılığın boyutlarını, kamusal hizmetlerin yetersizliğini ve farkındalık eksikliğini raporlamaya çalıştık.

Türkiye’de Engellilerin Ayrımcılığa Maruz Kalması Hakkındaki Görüşler

Araştırmamıza katılan kişilere “Sizce Türkiye’de engelliler ayrımcılığa maruz kalmakta mıdır?” şeklinde sorduğumuz soruya katılımcıların yüzde 91’i “Evet, maalesef engellilere yönelik yaygın bir ayrımcılık vardır.” yüzde 6’si “Hayır, engellilere yönelik yaygın bir ayrımcılık yoktur.” ve yüzde 3’ü ise bu konuda “fikrim yok” şeklinde cevap vermiştir.

Grafik 1: Türkiye’de Engellilerin Ayrımcılığa Maruz Kalma Durumuna İlişkin Algı

İşyerlerinin ve Kentlerin Engelli Hakları ile Uyumuna Dair Görüşler

Türkiye’de resmi verilerle engelli sayısının 8-10 milyon kişi olduğu bilinmektedir. Milyonlarca engelli yurttaşın ve ailelerinin en temel sorunları olan erişilebilirlik meselesi iş ve yaşam alanlarının “herkes için erişilebilir” olması ile çözülecektir.

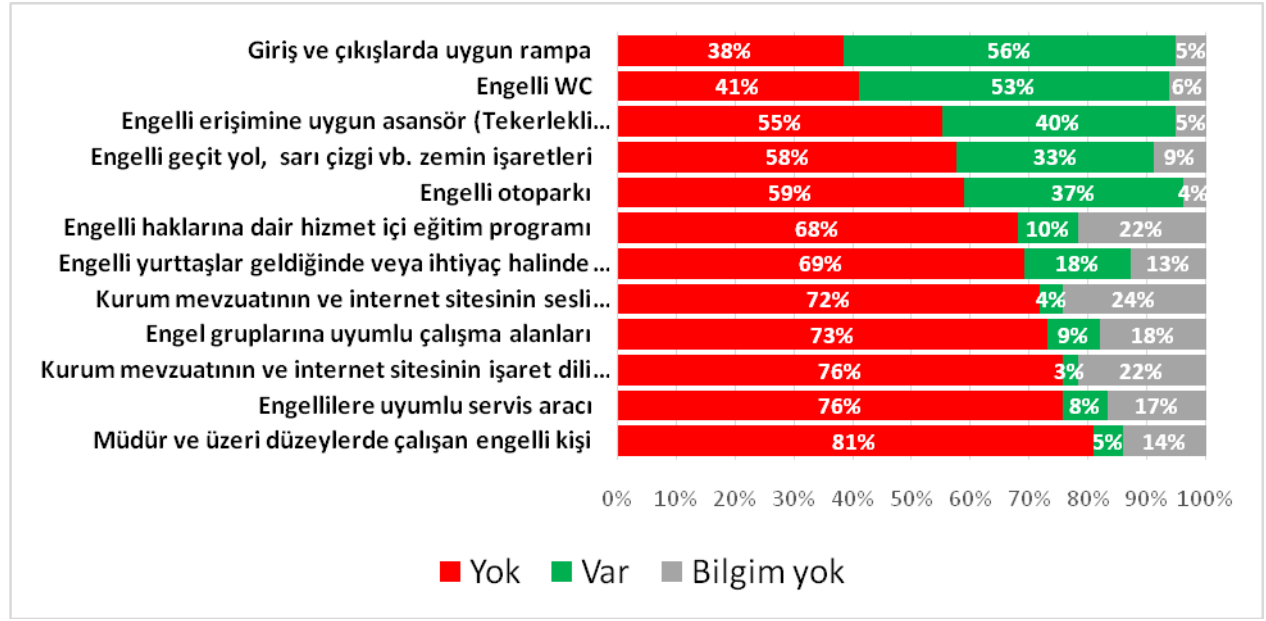
Araştırmamıza katılan kişilere “İşyerlerinizde engelli haklarına ilişkin aşağıda belirtilen durumlara dair görüşünüze uygun seçeneği işaretleyiniz ?” şeklinde sorduğumuz soruya “**engelli yakını olan katılımcıların**” verdiği görüşler aşağıda grafik şeklinde verilmiştir.

Araştırmamızın sonuçlarına göre işyerlerinin yüzde 59’unda engelli otoparkı, yüzde 41’de engellilerin kullanımına uygun WC, yüzde 55’inde engelli erişimine uygun asansör, yüzde 58’inde engelli erişimine uygun geçit-yol- sarı çizgi ve benzeri zemin işaretleri, yüzde 38’inde giriş ve çıkışlarda uygun rampa, yüzde 76’sında engellilere uyumlu servis aracı, yüzde 69’unda Engelli yurttaşlar geldiğinde veya ihtiyaç halinde yedek tekerlekli sandalye, yüzde 73’ünde engel gruplarına uyumlu çalışma alanları yoktur.

Engellilerin kamu kurumlarındaki haklarının tanınması ve uygulanması için önemli bir gösterge olan “idareci engellilerin” işyerlerinin sadece yüzde 5’inde var olduğu ifade edilmiştir.

Kurum mevzuatının işaret dili versiyonunun yüzde 3, mevzuat ve internet sitesinin sesli versiyonunun yüzde 4 ve engelli haklarına dair hizmet içi eğitim programının işyerlerinin yüzde 10’unda var olduğu ifade edilmiştir.

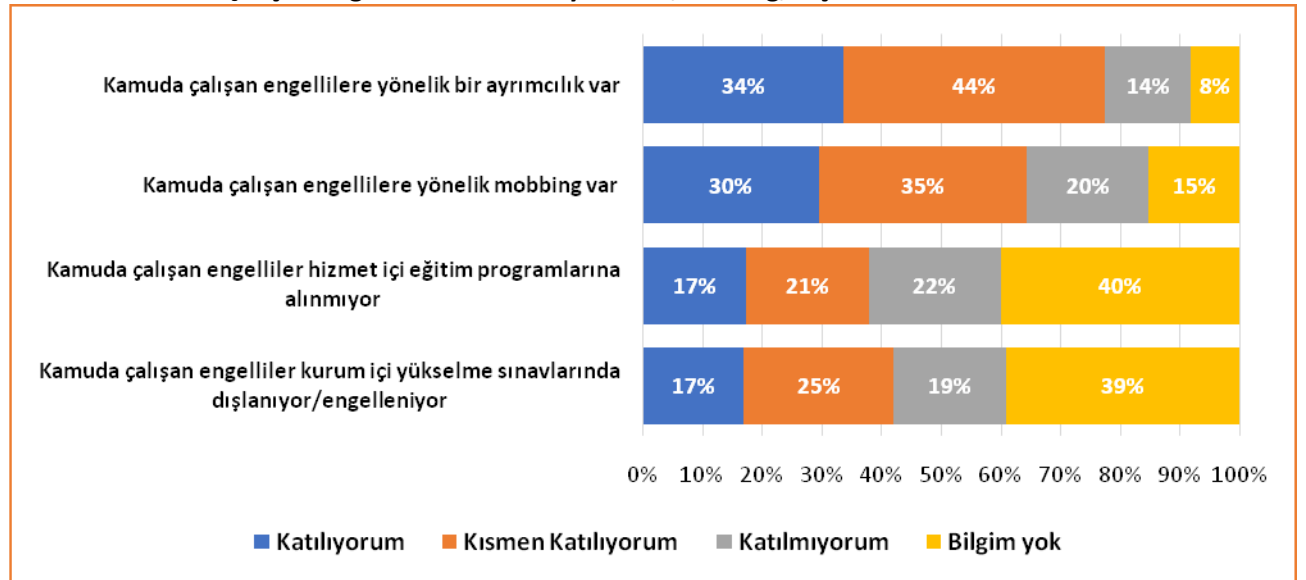
Grafik 2: İşyerlerinin Engellilik İle Uyumu

Araştırmamız kapsamında katılımcıların kamuda çalışan engellilere yönelik görüşleri derlenmiştir. **“Kamuda çalışan engellilere yönelik aşağıdaki görüşlere katılma durumunuza uygun seçenekleri işaretleyiniz”** diye araştırmamıza katılan tüm katılımcılara bazı durumlara dair seçenekler sunulmuştur.

Bu kapsamda “Kamuda çalışan engellilere yönelik bir ayrımcılık var” şeklinde belirttiğimiz önermeye, Katılımcıların yüzde 34’ü “Katılıyorum”, yüzde 44’ü “Kısmen Katılıyorum”, yüzde 14’ü “Katılmıyorum” ve yüzde 8’i ise “Bilgi Yok” demiştir.

Grafik 3: Kamuda Çalışan Engellilere Yönelik Ayrımcılık, Mobbing, Dışlama

“Kamuda çalışan engellilere yönelik mobbing var” şeklinde belirttiğimiz önermeye, Katılımcıların yüzde 30’ü “Katılıyorum”, yüzde 35’ü “Kısmen Katılıyorum”, yüzde 14’ü “Katılmıyorum” ve yüzde 8’i ise “Bilgi Yok” demiştir.

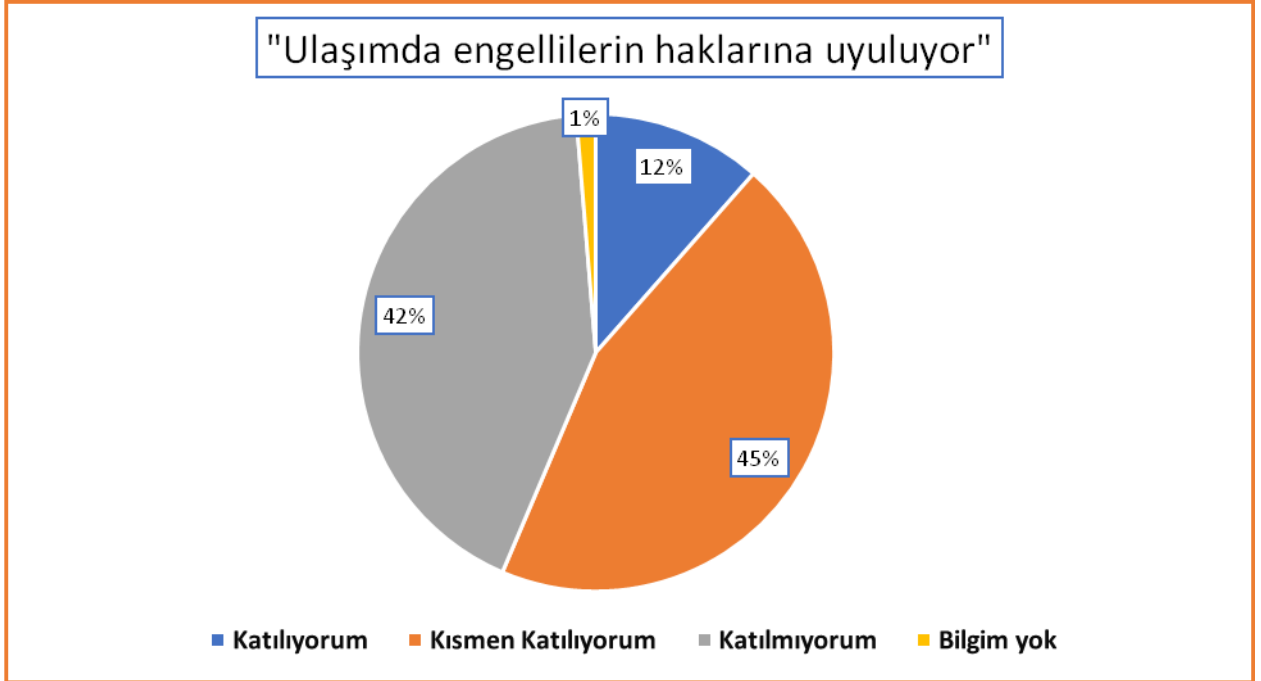
“Kamuda çalışan engelliler hizmet içi eğitim programlarına alınmıyor” şeklinde belirttiğimiz önermeye, Katılımcıların yüzde 17’si “Katılıyorum”, yüzde 21’i “Kısmen Katılıyorum”, yüzde 22’si “Katılmıyorum” ve yüzde 40’ı ise “Bilğim Yok” demiştir.

“Kamuda çalışan engelliler kurum içi yükselme sınavlarında dışlanıyor/engelleniyor” şeklinde belirttiğimiz önermeye, Katılımcıların yüzde 17’si “Katılıyorum”, yüzde 25’i “Kısmen Katılıyorum”, yüzde 19’u “Katılmıyorum” ve yüzde 39’i ise “Bilğim Yok” demiştir.

Araştırmamız kapsamında katılımcıların yaşadıkları kentlerde engellilerin bazı haklarına ilişkin görüşler derlenmiştir. **“Yaşadığınız kentte ilişkin aşağıdaki görüşlere katılma durumunuza uygun seçeneği işaretleyiniz” diye araştırmamıza katılan tüm katılımcılara bazı durumlara dair seçenekler sunulmuştur.**

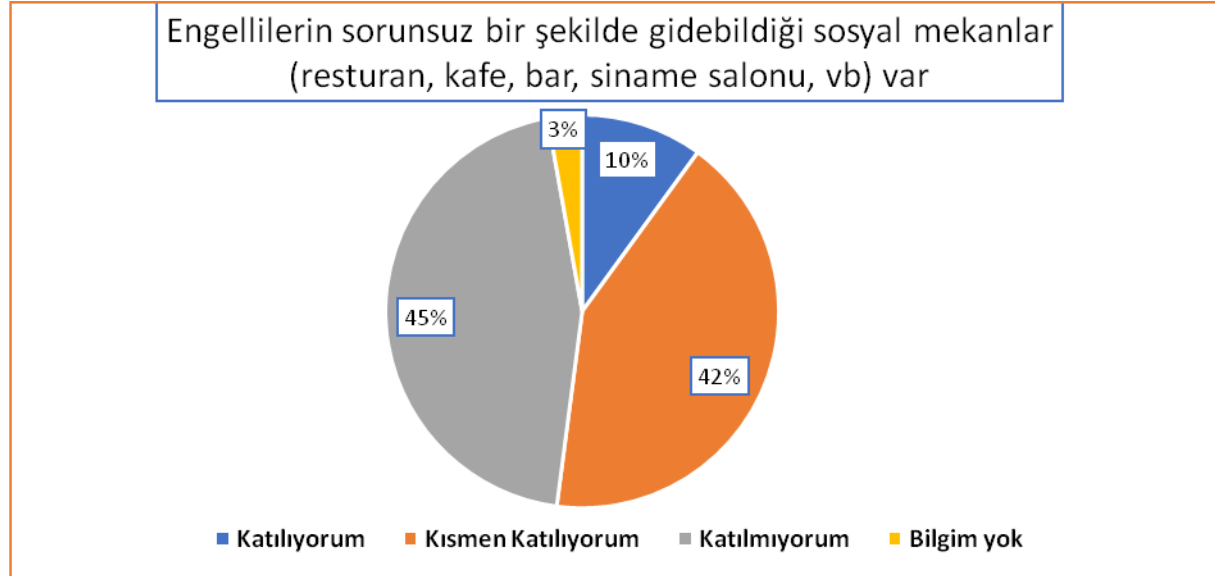
Bu kapsamda “Ulaşımда Engellilerin Haklarına Uyuluyor” şeklinde belirttiğimiz önermeye, Katılımcıların yüzde 12’si “Katılıyorum”, yüzde 45’i “Kısmen Katılıyorum”, yüzde 42’si “Katılmıyorum” demiştir.

Grafik 4: Ulaşımда Engellilerin Haklarına İlişkin Algı

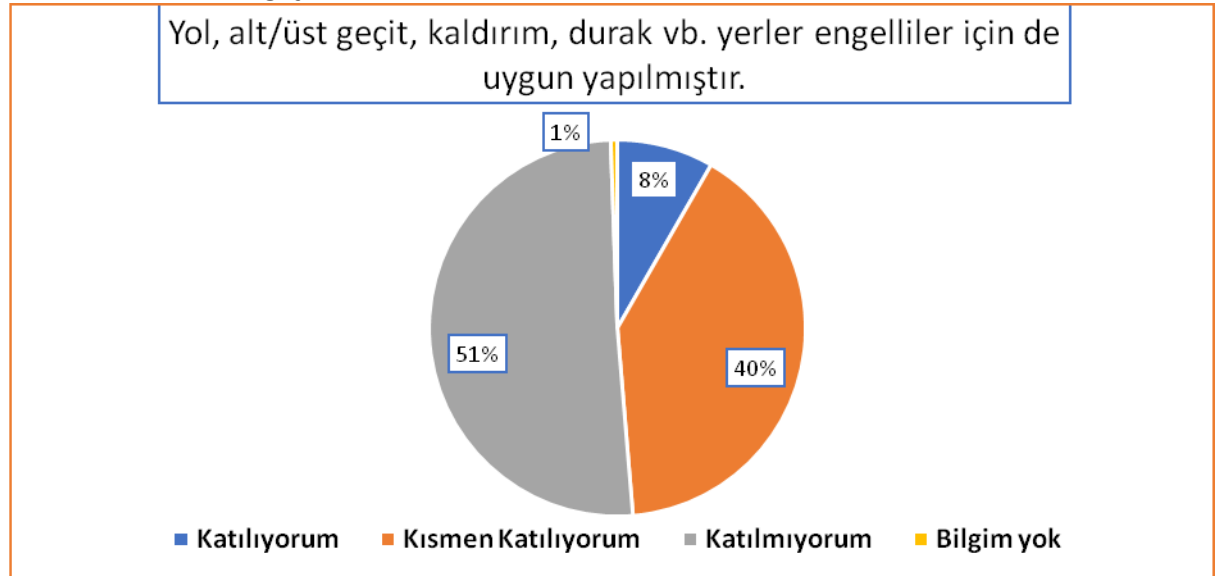
Yaşadığınız kentte ilişkin aşağıdaki görüşlere katılma durumunuza uygun seçeneği işaretleyiniz” diye araştırmamıza katılan tüm katılımcılara “Engellilerin sorunsuz bir şekilde gidebildiği sosyal mekanlar (restoran, kafe, bar, sinema salonu, vb) var.” şeklinde belirttiğimiz önermeye, Katılımcıların yüzde 10’u “Katılıyorum”, yüzde 42’si “Kısmen Katılıyorum”, yüzde 45’i “Katılmıyorum” demiştir.

Grafik 5: Engellilerin Sorunsuz Bir Şekilde Gidebildiği Sosyal Mekanlara Dair Algı

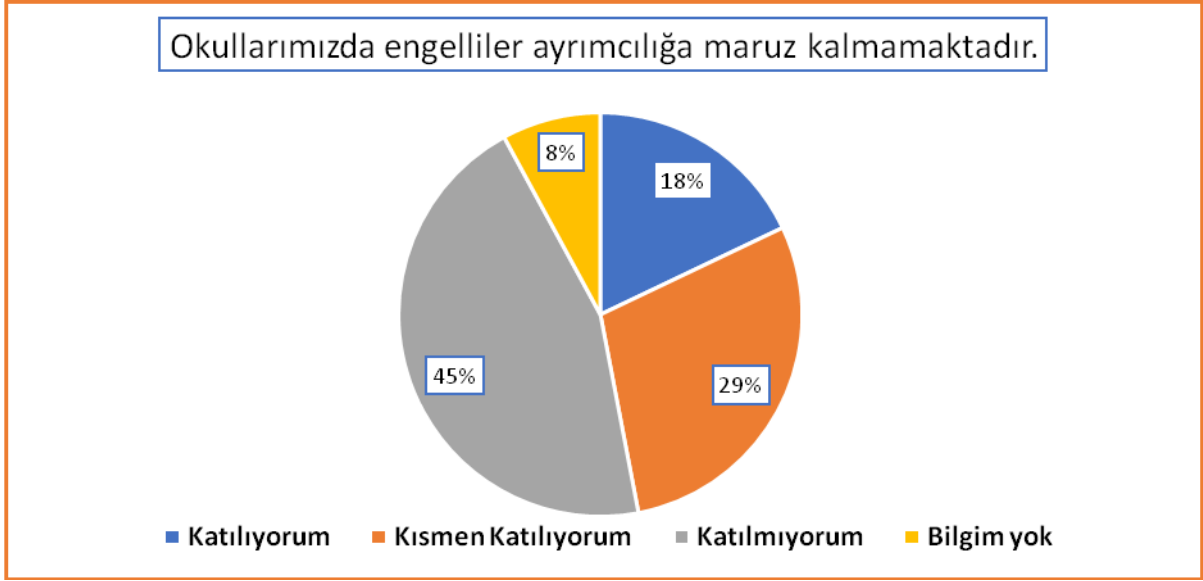
Yaşadığınız kentte ilişkin aşağıdaki görüşlere katılma durumunuza uygun seçeneği işaretleyiniz” diye araştırmamıza katılan tüm katılımcılara “Yol, alt/üst geçit, kaldırım, durak vb. yerler engelliler için de uygun yapılmıştır.” şeklinde belirttiğimiz önermeye, Katılımcıların yüzde 8’i “Katılıyorum”, yüzde 40’ı “Kismen Katılıyorum”, yüzde 51’i “Katılmıyorum” demiştir.

Grafik 6: Yol, Alt/üst geçit, Kaldırım, Durak Vb. Yerlerin Durumu

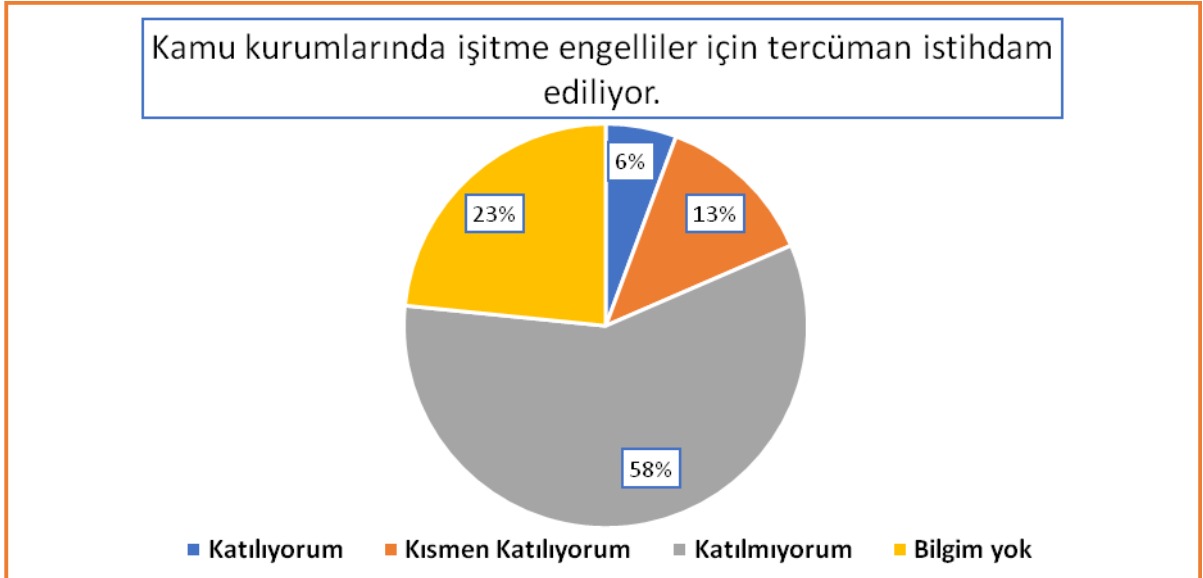
Yaşadığınız kentte ilişkin aşağıdaki görüşlere katılma durumunuza uygun seçeneği işaretleyiniz” diye araştırmamıza katılan tüm katılımcılara “Okullarımızda engelliler ayrımcılığa maruz KALMAMAKTADIR.” şeklinde belirttiğimiz önermeye, Katılımcıların yüzde 18’i “Katılıyorum”, yüzde 29’u “Kismen Katılıyorum”, yüzde 45’i “Katılmıyorum” demiştir.

Grafik 7: Okullarda Engellilere Yönelik Ayrımcılık Durumu

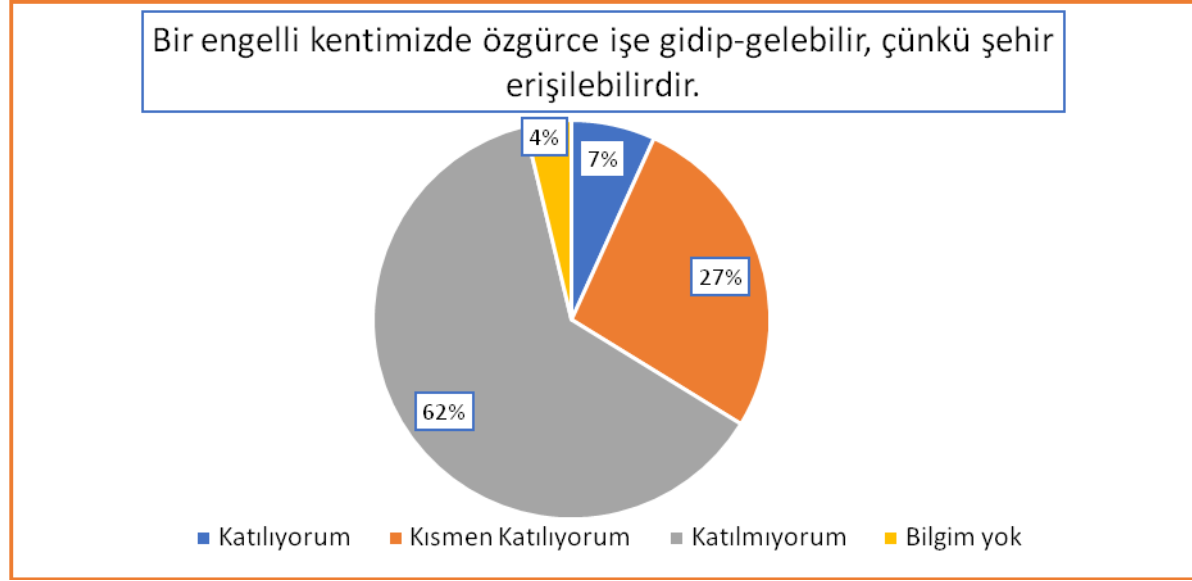
Yaşadığınız kentte ilişkin aşağıdaki görüşlere katılma durumunuza uygun seçeneği işaretleyiniz” diye araştırmamıza katılan tüm katılımcılara “Kamu kurumlarında işitme engelliler için tercüman istihdam ediliyor.” şeklinde belirttiğimiz önermeye, Katılımcıların yüzde 6’sı “Katılıyorum”, yüzde 13’ü “Kısmen Katılıyorum”, yüzde 58’i “Katılmıyorum” ve yüzde 23’ü ise “Bilğim yok” demiştir.

Grafik 8: Kamu Kurumlarında İşaret Dili Tercümanı İstihdamı

Yaşadığınız kentte ilişkin aşağıdaki görüşlere katılma durumunuza uygun seçeneği işaretleyiniz” diye araştırmamıza katılan tüm katılımcılara “Bir engelli kentimizde özgürce işe gidip-gelebilir, çünkü şehir erişilebilirdir.” şeklinde belirttiğimiz önermeye, Katılımcıların yüzde 7’si “Katılıyorum”, yüzde 27’si “Kısmen Katılıyorum”, yüzde 62’si “Katılmıyorum” ve yüzde 4’ü ise “Bilğim yok” demiştir.

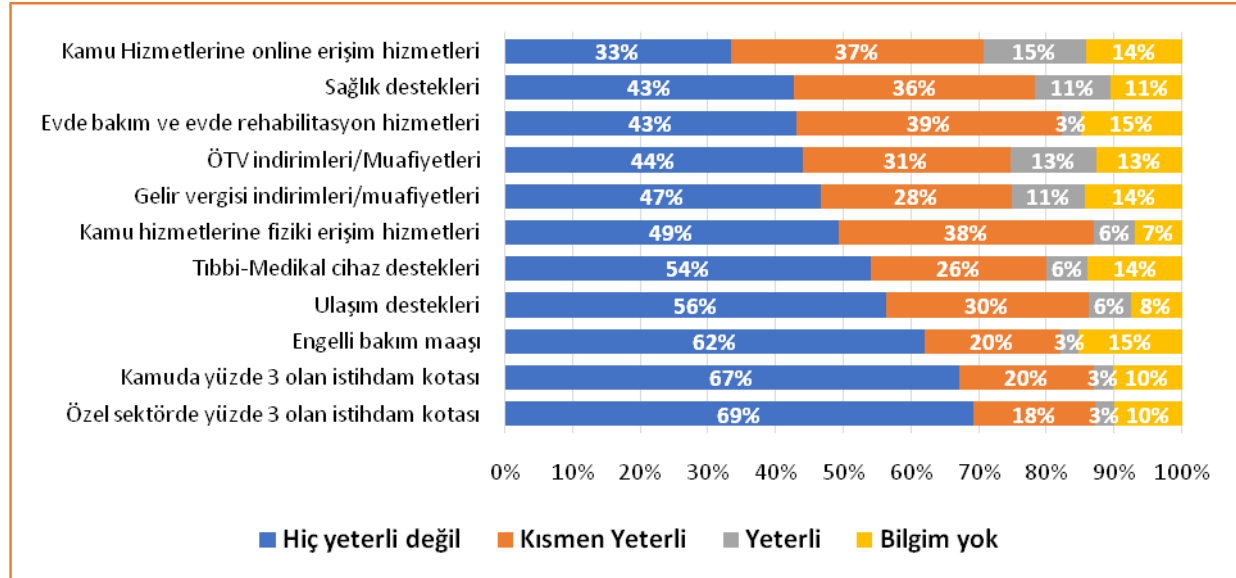
Grafik 9: Bir Engellinin Bir Kente Özgürce Gidip-Gelmesi Durumu

Engellilere Yönelik Kamusal Hizmetlerin Yeterliliği

Araştırmamız kapsamında engellilere yönelik bazı kamu hizmetlerine dair katılımcıların görüşleri derlenmiştir. “Engellilere yönelik sunulan kamu hizmetlerinin yeterlilik durumuna ilişkin görüşünüze uygun seçeneği işaretleyiniz.” diye seçenekler sunduğumuz katılımcıların belirtilen kamu hizmetlerine ilişkin genel görüşü hizmetlerin yetersiz olduğu yönündedir.

Grafik 10: Engellilere Sunulan Kamu Hizmetlerinin Yetersizliği

Engellilerin en önemli sorunlarından biri olan işsizlik, istihdam ve yoksulluğa karşı kısmi bir çözüm sunan istihdam kotalarına ilişkin araştırmamıza katılanların baskın görüşü kotaların yetersiz olduğu yönünde olmuştur. “Özel sektörde yüzde 3 olan istihdam kotası” hakkında katılımcıların yüzde 69’u, “kamudaki yüzde 3 olan istihdam kotası” katılımcıların yüzde 67’si, “Engelli bakım maaşı” için katılımcıların yüzde 62’si “Hiç Yeterli Değil” görüşünü ifade etmiştir.

Katılımcıların yüzde 56'sı engellilere sunulan "Ulaşım Desteklerinin", yüzde 54'ü "Tıbbi Medikal Cihaz Desteklerinin", yüzde 43'ü "Sağlık desteklerinin" yüzde 43'ü evde bakım ve rehabilitasyon desteklerinin "Hiç Yeterli olmadığı" görüşünü ifade etmiştir.

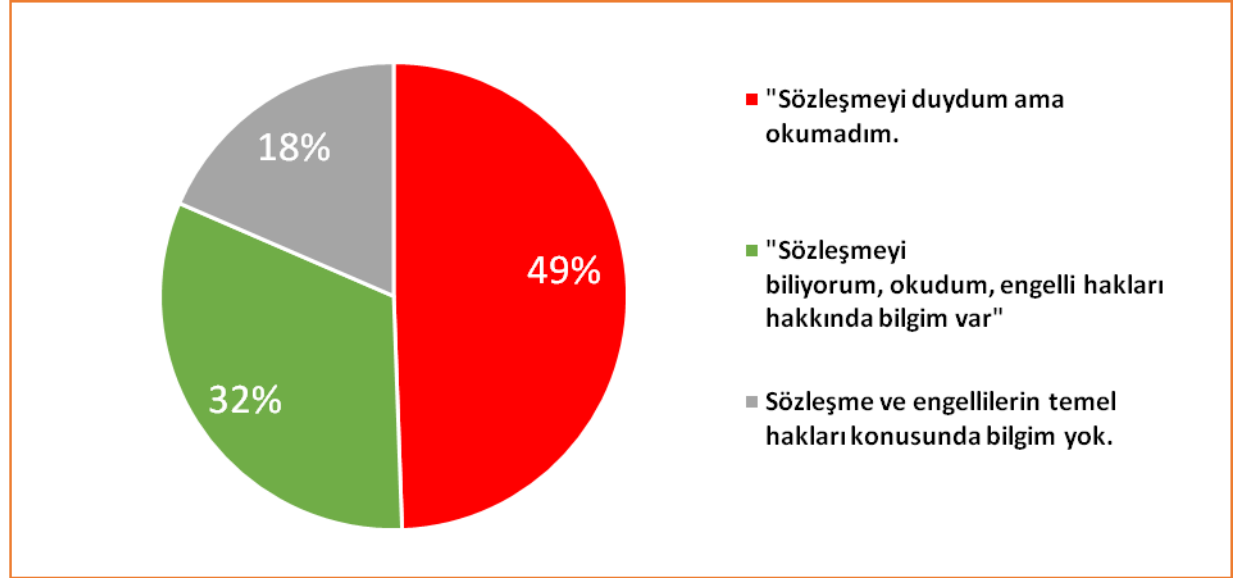
Kamu hizmetlerine fiziki erişim hizmetlerinin hiç yeterli olmadığını ifade edenlerin oranı yüzde 49 iken online erişim hizmetlerinin bile hiç yeterli olmadığını ifade edenlerin oranı yüzde 33'tür.

Engellilere sunulan ÖTV indirimleri/muafiyetlerinin hiç yeterli olmadığını ifade edenlerin oranı yüzde 44 iken gelir vergisine ilişkin indirim ve muafiyetlerin yetersiz olduğunu ifade edenlerin oranı ise yüzde 47 olmuştur.

Engelli Hakları Farkındalığı

Araştırmamızda "BM Engelli Haklarına ilişkin sözleşmesi hakkında" tüm katılımcıların farkındalığına dair bir soru sorulmuştur. Bu kapsamda katılımcıların yüzde 18'i "Sözleşme ve engellilerin temel hakları konusunda bilgim yok" yüzde 49'u "Sözleşmeyi Duydum ama Okumadım" demiştir. "Sözleşme biliyorum, okudum, engelli hakları konusunda bilgim var" diyenlerin oranı ise yüzde 32 şeklinde olmuştur.

Grafik 11:Engelli Hakları Farkındalığı Düşük Düzeyde

ENGELLİ HAKLARI İÇİN NE YAPILMALI?

Katılımcılara “İşyerinizde, yaşadığınız yerde ve Türkiye genelinde engellilerin ayrımcılığa maruz kalmadan insan onuruna yakışır bir yaşam yaşaması için sizce neler yapılmalıdır?” şeklinde açık uçlu sordüğümüz soruya verilen cevaplar tekrarlar kısmen giderilerek “yazım ve ifade yanlışlarına dokunulmadan” aşağıda listelenmiştir. Katılımcıların bir Eylem Planı taslağı olarak sunduğı bu öneri ve eleştiriler dikkatle incelenmeli ve gereğı yapılmalıdır.

Dünyanın ve ülkelerin, bütün farklılıkları içerisinde alacak şekilde dizayn edilmesi, engel durumunu ortadan kaldıracaktır
Öncelikle fiziki şartlar düzeltilmeli
1. engellilere yönelik istatistiki bilgi yok. bu çıkartılmalı. 2. engelliler fazlaca harcama yapıyor. bu kısmi desteklerle azaltılmalı. 3. idareciler engellilerin neyi nasıl yapacağını bilmiyor. bu anlatılmalı. 4. engelliler idari kadrolarda neredeyse hiç yok. bunun yolu açılmalı. 5. engelliler nitelik, yetenek ve becerilerine göre istihdam edilmeli. maaş almak istihdam etmek değil.
AB yasalarına uygun hareket edilmeli
Acımadan diğerlerine nasıl davranılıyorsa öyle davranılmasını istiyorum
Acil, eşit, ulaşılabilir uzman ekiple eğitim
Adaletli bir şekilde farkındalıkları göz önüne getirilerek hakları verilmelidir.
Aile ve toplum eğitimi öncelikle bakış açıları değiştirilmeli devletçe de süreci yapıcı ve denetleyici bir mekanizma ile sağlamlaşması uygulamaya dökülmesi
Aileden başlayarak bilinçlendirme, engelli bireyi ailesinden bile tam bağımsız yaşayabilmesi için devletin sosyal imkanları kullanılmalı sonuna kadar.
Aileler desteklenmeli, yardımcı personel bulundurulmalı
Akademik alanda caydırılmaya çalışılıyor. Hakları engelleniyor. Hakkettiğı kadrolara atamalar yapılmıyor.
Alt yapı düzenlemeleri yapılmalıdır.
Alt yapı, üst yapı vb engelliler dahil tüm kamunun hizmetine açılmalıdır. (engellilere başlangıçta pozitif ayrımcılık yapılmalıdır)
Anaokulun başlanacak farkındalık eğitimi ile sosyal ve fiziki şartları eşitleyecek uygulamalar
Asansörde sesli uyarı sistemi, Engelli rampaları, Her iş kolu için istihdam, Servis hizmeti
Ayrımcılık yapılmamalı, farkındalık olmalı.
Ayrımcılık yapılmasın yeter.
Başta ulaşım olmak üzere düzenlemeler yapılmalıdır.
Başta ulaşım olmak üzere kamuya ait her yer engellilere uygun hale getirilmeli, etkin denetlemeler yapılmalı, engelli haklarına ilişkin ilgili halka yönelik eğitim yapılmalı, siyasi partilerde ve TBMM’inde engelli kotası olmalı, engelli bakımının kadının görevi değil toplumsal görev olduğu, belediyelerin engellilerin bakımı ve topluma kazandırılmasında sorumluluklarının artması için yasal düzenlemeler olmalı .
Ben tekerlekli sandalye kullanıyorum En azından bir engelli tuvaleti için bile 10 yıl mücadele ettim insan onurunu haysiyetini örseleyen her türlü mobing ayrımcılığa Maruz kaldım ve bir karşımdaki insanlar bunu kendin de hak gördü hiçbir kurum kuruluş vesaire denetlemedi göz yumdu ortopedik engelli Me metabolik hastalıklar da eklendi defalarca kalp krizi Mide kanaması gibi sorunlar en sonunda sistemik lupus un çoklu organ tutulumu defalarca da iş yerinde yaşadığım sıkıntılardan dolayı ölümden döndüm Örneğin bir arkadaşım bana adet görüyor musun İşte sen benimle şimdi eşit misin aynı maaşımı alıyoruz sana filan sürekli böyle şeylere Maruz kaldım hiçbir Erişebilirlik trafikte ulaşım gibi problemlerin çözülmedi kendim mücadele etmek zorunda kaldım oysa bundan devletin sorumluluğı lütfen devlet kendi koyduğu yasalar önce kendi uyusun uyguluyormu denetlensin gerekeni yapsın hayatlarımıza oynamayın
Ben trafik kazası sonucu tekerlekli sandalyeyle hayatımı idare ediyorum istediğim tekerlekli sandalyeyi hayatımda alamam devlet bin TL ödüyor manuel 5 bini ben vermem lazım akülü olsa 40 bin zaten o verdiği de 5 yılda bir sandalye minderi ödemiyor yatak yarısı oluyor istediğim otomobili alsam çok pahalı neredeyse otomatik araba 450 bin limitini aşıyor her şey çok pahalı Urfa’da arabalar engelliler yol vermiyor lavabolar engellilere göre değil çok konu var
Bilinçlendirme
Bilinçlendirme çalışmaları yapılmalı ve pozitif ayrımcılık konusunda yasal düzenleme yapılmalıdır.

Binalar ve binaya ulaşım engelsiz olmalı
Bir avm cafe veya herhangi bir kurum inşa edildiği zaman Engelliler de düşünülmesi
Bir çok şeye baştan başlanmalı ve düzeltilmeli
Bir engelsizmiş gibi yaşayabilmelidir.
Bireyin engelli olup, olmadığına bakılmaksızın insani koşullar sağlanmalıdır.
Birim amirleri müdür ve şeflere kadar bu konularda bilgilendirilmesi eğitim verilmesi
Bize engel olan engellerin önüne geçilmeli. Hayata katılmanız için gerekliliklerimiz giderilmeli. Engellilerin ihtiyaç duyduğu cihazlar devlet tarafından karşılanmalı. Toplumda engellilere tepeden bakılmamalı ve acıdırma politikası uygulanmamalı.. Dil ile şiddet uygulanmamalı. Özellikle ve öncelikle demokratik kitle örgütleri bu konuda öncü olmalı. Örneğin KESK ve bağlı sendikalar sendika binalarından ve dillerinden başlayabilir..
BM engelli hakları çerçevesinde düzenlenen mevzuatlara uygun davranılması gerekiyor. Mevzuatlar çerçevesinde tüm kurumlar üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmeli. Her anlamda erişilebilirlik sağlanmalı.
BM engelli hakları sözleşmesine uygun yaşam alanları oluşturulmalıdır.
BM Engelli Hakları sözleşmesine uyulması kafi gelir sınırları
BM engelli haklarına ilişkin sözleşme uygulanmalı. Toplumsal bilinç yükseltme çalışmaları yapıp yaygınlaştırılmalı. Engellilerin iradeleri dikkate alınarak kamusal düzenlemeler yapılmalı (engelliler adına değil engelliler ile birlikte). Kamusal alanda engelli görünürlüğü artırılmalı. Bunun için engellilerin kimlikleri ile var olabileceği, engel durumuna uygun kapsayıcı mekanlar/alanlar yaratılmalı. Engelli kimliği ile örgütlenilmesini destekleyici kampanyalar düzenlenmeli...
BM engelli haklarına ilişkin sözleşme uygulanmalıdır.
BM Engelli Haklarına ilişkin sözleşmede yazan bütün haklar verilmeli ve devlet tarafından gözetilmelidir.
Bu konu üzerinde hiç düşünmedim
Bu konudan sorumlu bakanlık kurulmalı ve yeterli bütçe ayrılmalıdır
Bu soruna çözümü arayışı ayrı ayrı değil, etnik, inançsal, kültürel vb. kendinden farklı olana karşı her türlü ayrımcılığa karşı toptan yapılmalıdır.
Çağdaş ülkeler seviyesine çıkılmalı
Çevrenin uygunluğu sürekli kontrol edilmeli. Engellilere yönelik düzenlemeler şehrin her yerine yapılmalıdır.
Çevresel düzenlemeler (rampa, asansör, Braille tabela, işaret dili desteği vb) artırılmalı tüm kurumlarda yeterli olmalı, özel sektör bu konuda denetlenmeli
Daha çok destek. Daha çok eğitim.
Daha fazla hak verilmeli.
Daha fazla haklar verilmeli, diğer bireyler gibi değerlendirilmeli, sorunun insan bedeninde değil de asıl kafalarda olduğunu bilmeli yetkililer... çevre, istihdam, ücret ,bakım ,sağlık, tıbbi malzeme konusunda destekler artırılmalı ve insan onuruna yakışır bir yaşam sağlanmalıdır
Daha fazla ilgi ve eğitim konusunda daha çok önem verilmesi gerekir.
Daha fazla ilgilenilmelidir
Daha fazla istihdam ve sosyal hayatlarını kolaylaştırmak için yeterli projeler
Daha fazla pozitif ayrımcılık yapılmalı.
Daha kapsamlı çalışmalar yapılmalı
Demokratik parlamenter halk devrimi yapılmalıdır.
Destan mı yazalım buraya!
Devlet bakım maaşı vs yeterli olmalı, insanlara eğitilse, TV’de anlatılsa
Devlet sorumluluk almalı. Yurttaş izleyip değiştirebilmeli
Devlet sorumluluk üstlensin, her şey aileye bırakılmasın.
Doğru şekilde kanunlar koyulmalıdır
Dünyada örnekleri var atıştırıp bakılabilir
Eğitim gerekiyor. Empati kurmaları sağlanmalı. Kurumlar ciddiyetle konuyu ele almalı
Eğitim ortamları, kent ulaşılabilirliği, kamu farkındalığı artırılmalıdır
Eğitim, sağlık ve diğer hizmetlerin, engellilere yönelik yapılması, insan onuruna yakışır yaşam standardı ve temel ücretlerin artırılması.
Eğitim; ötekileştirmemek insanca kardeşçe ve eksik değil değer olarak ele alınarak eğitim... gözleri kapatılarak,

tekerlekli sandalyeye oturtularak, sadece işaret dili kullananların arasına koyarak, annesinin sırtında okula götürülerek(anneye bir kuruş bile vermeden), akülü arabasını kapak biriktirip aldirtarak.... o kadar çok şey yazabilirim ki maalesef... engellileri canı gönülden temsil edecek engelli vatandaşlarımız mecliste zorunlu oranda girmesi sağlanmalı ve engeli olmayan insanın bile özgürce dolaşamadığı engellerle dolu projelere bir son verilmesi gerekmekte.
Eğitimde reform (bütüncül bir yaklaşım ile engelli bireylerin eğitime tam dahil edilmesi) , sosyal hayata tam adaptasyon için destekler, ulaşım kolaylığı
Eğitimi desteklenmeli ,Ekonomik olarak kendi ihtiyaçlarını karşılayacak geliri olan mutlu olarak çalışacağı bir işi olmalı, Okullarda ve kitle iletişim araçları ile insanlara engellilerin ayrımcılığa maruz kalmaması için eğitim verilmeli
Eğitimin her kademesinde insanların engelli olmasında kendilerinin bir suçu olmadığı, her insanın bir engelli adayı olduğu, her insanın başına gelebilecek bir durum olduğu, bu yüzden bu insanlara ve bu insanlarla ilgilenen kişilere ayrıcalıklı davranmak gerektiğini düşünüyorum. Her konuda öncelikleri olmalı, aileleri özellikle de annelerinin "Ben öldüğümde çocuğuma ne olacak." derdinin olmadığı bir hukuki düzenleme olmalı.
Eğitimle farkındalık yükseltilmeli ve daha çok maddi manevi destek verilmelidir
Ekipman desteği, Her yere ulaşabilme, Meslek sahibi yapılması, Kendine yetebilir duruma getirilmesi
Ekonomik koşullar iyileştirilmelidir
Ekonomik ve sosyal hakların pozitif ayrımcılık yapılarak uygulanması
Ekonomik ve sosyal olarak geliştirilmiş ve eşit yurttaşlık geliri ile donatılmış bir şekilde olması gerektiğine inanıyorum.
Ekonomik ve sosyal şartları düzeltilmeli
Empati :)
En temel olarak şehirler kimseye muhtaç olmadan gezebilecekleri, ihtiyaçlarını rahatça giderebilecekleri şekilde dizayn edilmeli.
Engel durumlarını bilemediğimiz evlerde kayıtsız , bakıma muhtaç kişilerin çok olduğunu düşünüyorum. Yaşamdan uzaklaştırılmayacak faaliyetlerin en kısa zamanda uygulanması gerekiyor.
Engelimize engel olmasınlar erişim gerekli
Engeller kaldırılabilir bu mümkündür. İstenirse. Ama ülkemizde engelliler görmezden geliniyor. Göstermelik politikalar dışında yok sayılıyor. Örneğin okullardaki özel eğitim sınıfları olması gereken standartlarda değil.
Engellerine destek yardımcı kişi ve ekipmanları olmalıdır. Özellikle akademik alanda yapacakları çalışmalar için destek normal kişilere göre daha fazla olmalı ancak tam tersi olup caydırılmaya çalışılmakta olduklarını gözlemlemekteyim.
Engellerine uygun çalışma koşulları sağlanmalı. Sürekli durumlarını takip edecek ve problemlerini hızlı bir şekilde çözüme ulaştıracak bir sistem tasarlanmalı
Engelli arkadaşların ve bu konuda çalışma yapacak tüm karar alıcıların bir araya gelerek çözümler aramasıdır. Yani sorunun öznelere ile birlikte soruna çözüm aramalıdır.
Engelli bireye, o zaten engelli bakış açısıyla değil, O da herkes gibi yurttaş, eşit haklara sahip bir vatandaş gözü ile bakılmalı. Şehirlerdeki Erişebilirlik sorunları kusursuz bir şekilde çözülmeli. Kurumların fiziksel Erişebilirlik sorunları ötelenmeden hemen çözülmeli. Kurumlardaki engelli personele gerekli olan materyallerinin eksiksiz ve bahanesiz bir şekilde temin edilmeli. Hangi işi yapıp yapamayacağına engelli bireyin kendi karar vermeli. Yöneticilere engellilikle ilgili bir dizi eğitim ve seminer verilmeli. Sonrasında yazılı ve sözlü sınav yapılmalı. Bu sınavlardan 85 altı not alan idarecilerin idareciliklerine son verilmeli. Engel durumundan ötürü engelli personele mobing uygulayan idarecilere gerekli yaptırımların yapılmasının önü açılmalı ve gerekirse görevden uzaklaştırılmalı.
Engelli bireyler için sistem yeniden inşa edilmelidir.
Engelli bireylere yönelik her türlü ÖTV,KDV kaldırılıp hatta her şeyde indirimde gidilmeli ,temel ihtiyaç haline gelen iletişim, ulaşım ve her türlü tıbbi ekipman veya cihaz ücretsiz olmalı..
Engelli bireylere yönelik olumlu tutum geliştirmek için vatandaşların bilinçlenmesi gerekiyor. Bunun için de engelli bireylerin tüm yaşam alanlarında bulunmasını zorunlu kılacak politikalar geliştirmek devletin görevidir.
Engelli bireylerin güçlendirilmeleri için destekler verilmeli.
Engelli bireylerin yaşadığı zorluklar ve hakları hakkında daha fazla bilgi sahibi olunabilmesi için gerekli bilgilendirme çalışmaları hem okullar hem de sosyal medya aracılığıyla yapılmalı, insanların bu konuya duyarlılığı arttırılmalıdır.
Engelli bireylerin yaşamlarını bağımsız sürdürebilecekleri bir kent, çalışma alanları ve toplumsak kültürün eğitimle oluşması ve yasalarla güvence altına alınması gerekir. Ayrıca evde hakım için uygulanan sistemde

sorumluluğu devlet üstlenmesi, sigortasız ve ağır şartlarda çalıştırılan kadınların üstünde bu sorumluluk alınmalı ve uygun şartlar sağlanmalıdır. Okullarda kaynaştırma ve bütünleştirme uygulamaları artırılmalıdır.
Engelli bireylerinde yaşam hakkı vardır. Her insan gibi eşit davranılmalı yaşamını ve çalışma hayatı ona göre düzenlenmeli var olan BM sözleşmesine ve engelliler kanununa uygulanmalıdır.
Engelli demek başkaları (kurumlar, şahıslar) engele maruz bırakılan demek. Dolayısıyla engeller ortadan kalktığında bir engellinin yapamayacağı şey yok. Ayrıca engelli olmadan bir bireyin bu yaşamı anlayabilmesi, zorlukları fark edebilmesi çok zor. Dolayısıyla engellilerle ilgili her türlü çalışmada engellilerin söz ve yetki sahibi olması çok önemli.
Engelli gibi empati yapıp, sırf yapmış olmak için bir şeyler yapılmamalı
Engelli hakları anayasal koruma altında uygulanabilirliği konusunda güçlü bir denetleme sistemi oturtulmalıdır. Engelli hakları ihlali konusunda yaptırım gücü artırılmalıdır. Devlet yetkili organlarının bu konuda eğitim ve basın yayın çalışmalarını daha ciddi ve reel boyutta yapılmalıdır. Mağduriyet yaşayanlar örgütlü mücadeleye teşvik edilmelidir.
Engelli hakları sözleşmesi tam olarak uygulanmalı
Engelli hakları belirlenip bu haklara göre yasalar uygulanmalıdır.
Engelli kişilere yönelik onları temele alan politika geliştirilmelidir.
Engelli olmayan bireylere engellilerle beraber yaşayama kültürü öğretilmelidir.
Engelli politikalarını engellilerin belirlemesi ve eşzamanlı olarak sağlamlılık karşıtı engellilerin kendilerinin belirlediği kampanyalar.
Engelli vatandaşların ihtiyaç ve sorunları belirlenip giderilmelidir çünkü her insanın hayatı değerlidir
engelli ve engelsizlerin bir arada yaşamaları için gereken tedbirler alınmalıdır. Engellilerin ev içi yaşamları konusunda ciddi bir ayrımcılık var çünkü. Buda iç içe bir yaşam döngüsü ile gerçekleşebilir.
Engelliler meclisi kurulmalı. Pozitif ayrıcalıklar verilmelidir.
Engelliler ve yakınları ile irtibat kurulmalı, istek ve ihtiyaçlar dikkate alınmalı, sivil toplum örgütlerinin karar süreçlerine katılımı sağlanmalı.
Engelliler yönetici konumundaki şeflerin ve engelsiz işçilerin zulmünden kurtulması için masa başı olarak tek çalıştırılmalıdır
Engelliler; toplumsal-siyasal, ekonomik, eğitim vb. alanlarda eşit haklara sahip olsalar ve bu haklar uygulansa, sorunların büyük çoğunluğu giderilir.
engellilere daha fazla imkan sağlanarak toplumla kaynaşmaları sağlanmalı daha caydırıcı cezalar uygulanmalı
Engellilere kurumlara gidişlerde kolaylık sağlanması ve binaların fiziki yapısı uygun hale getirilmesi
Engellilere uygun altyapı çalışmalarına hız verilmelidir. Engelliler hakkında toplum bilinçlendirilmelidir.
Engellilere yönelik istihdam arttırılmalı, engelin toplumsal engele dönüşmesinin önüne geçilmelidir.
Engellilerin en üst düzeyde ve etkin bir şekilde temsili, haklarının korunması için bilinçlenmeleri sağlanmalıdır.
Engellilerin erişilebilirliğinin sağlanması sosyal kültürel tiyatro sinema gibi alanlar erişmelerinde ki olanaklar arttırılmalı. Kamu binaları ve parkların engellilere uygun hale getirilmesi.
Engellilerin fikri alınarak tüm süreçlerin planlanması Kurumların koordineli çalışması Sadaka kültürü yerine hak temelli yaklaşım ile mücadelenin sürdürülmesi Yasal tanımlamaların net yapılması Engellilik alanının güçlendirilmesi için neoliberal ve kapital bakıştan uzak ekonomik politikaların yapılandırılması İnsan hak ve hürriyeti, eşitlik konusunda eğitim müfredatının güçlendirilmesi
Engellilerin görüşleri alınmalı
Engellilerin hayatın içinden olmalarını sağlayacak politikalar, eğitim sistemi uygulanmalı.
Engellilerin için ayrı bir fon ayrılmalı kaynak yaratılmalı hizmetlerden yararlanabilmeleri için
Engellilerin kolayca topluma uyum sağlayacağı teknik ve sosyal ilişkiler sağlanmalıdır
Engellilerin Önündeki Engelleri kaldıran. Engellilere tırnak içinde sağlam olanlar en çok engel oluyor.
Engellilerin talepleri belirlenerek yerine getirilmelidir
Engellilerin teknolojiyi kullanabilmesi için eğitim programları verilmeli. Sosyal etkinliklere rahatça katılabilmeleri için gereken kolaylıklar sağlanmalı
engellilerin ve engellerin farkına vararak bu yönde daha ciddi adımlar atılmalı
Engellilerin ve engelli yakınlarının talepleri dinlenmeli ve yerine getirilmelidir.
Engellilerin yaşamını zorlaştıranlara yaptırım uygulanmalı, eğitim ve bilgilendirme yapılmalı,
Engellilerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için “diğer” insanlardan farklı Bir takım şeylere ihtiyaçları olabiliyor

veya farklı yöntemleri olabiliyor. Bunun farkına varılması ve engellilerin daha kolay bir şekilde iş hayatında ve günlük hayatında yaşamını devam ettirmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması gerekiyor. Bu düzenlemeler yapılırken de bunların engelliye verilmiş bir lütuf olmadığının engelli vatandaşlarının haklarının yerine getirildiğinin farkında olunması gerekiyor.
Engellilerle engelsizlere kaynaştırma programları hazırlanmalı engellilerin engelsizlerin ulaştığı herşeye ulaştırılmasının sağlanması engellerinin hiç bir şeye engel olmaması gerektiği anlatılmalı özgüven programları küçükten itibaren uygulanmalı hepsinin psikolog programları olmalı
Engelliliğin toplumdaki algısı tamamen dönüşmelidir. Herhangi bir alanda maruz kalınan ayrımcılık politik bir tavırdan çok sosyolojik bir olgudur. Medikal veya yardım temelli sağlamcı bir bakıştan hak temelli bir anlayışa yönelik köklü bir değişim şarttır
Engellilik durumuna uygun görevler verilmeli, işinde mutlu ve huzurlu olması için gereken destek ve anlayış gösterilmeli, empati kurmalı, gerektiğinde yardımdan kaçınmamalı vb.
Engellilik durumunun bilinir olması, halk tarafından görünür olması, engellilerin yaşadığı sorunların mecliste daha çok gündem olması, sivil toplum kuruluşlarının, siyasi partilerin ve sendikaların daha fazla gündem oluşturmaları ve gerekli çalışmaları uzmanlarla birlikte yapmaları gerekmektedir.
Engelliye duvar ören amirlerin soruşturulması, iş yükünün azaltılması, tayin ve birim değişikliği gibi hakların şartsız verilmesi, görevde yükselmeye yaşanan sıkıntıların giderilmesi, iş yeri çalışma, ulaşım, dinlenme zamanı gibi temel haklara riayet edilmesi, ilaç ve tedavi masraflarının sosyal devlet ilkesi gereği tamamıyla sgk ya da çalışılan kurum, kuruluş tarafından karşılanması, uzun ve keyfi mesai saatleri ortadan kaldırılması, ötvnin tüm engelli ihtiyaçlarında kaldırılması, eşit iş ve ücretlerin tanınması, kültür, aile birliği ve sosyal yaşam alanlarının ulaşılabilir şekilde düzenlenmesi gibi özellikle her hafta sonu her akşam neredeyse her an iş verilmesinin önüne geçilmesi gibi çalışmalar gündeme alınmalıdır.
Engelsiz bir ulaşım ve hayatlarını kolaylaştıracak sosyal ve ekonomik şartlarının iyileştirilmesi gerekiyor.
Engelsiz bir yaşam ortamı sağlamak için göstermelik kağıt üzerinde çalışmalar yerine engelli dernekleri, kent konseyi, belediyeler sosyal politikalar, çalışma bakanlığı, sağlık bakanlığı, milli eğitim bakanlığı, üniversiteler ortak projeler ile uygulamalar yaratmalıdırlar.
Engelsiz insanlara bile yürüyüş yolu yok. Engellilerin bir semtten bir semte gitmesi kolay olmalı. Avmler kapatılsın. İnsanlar zaten bir şey alamıyor. Kültür sanat merkezlerine dönüştürülsün. Engellilere rehabilitasyon ve herkese açık kültür sanat aktiviteleri olsun buralarda...
Engelsiz kentler
engelsiz olduğunu zannedenlerin eğitilmesi şart
Erişilebilir kentler oluşturarak onları engellemekten vazgeçmemiz...
Erişilebilirlikle ilgili düzenlemeler bir an önce hayata geçirilmelidir. Eğitim hakkı konusunda hiç bir ayrımcılık yapılmamalıdır. Her engelli birey çalışabilmelidir. Her ilde evde bakım hizmeti ve engelli bakım merkezleri olmalıdır.
Eşit haklar verilmeli, özel sektörde daha çok istihdam verilmeli
Eşit haklar, eşitstatüler,eşit ihtiyaçlara Erişebilirlik..
Eşit yurttaşlık bilinciyle haklarımız verilmeli
Evrensel insan hakları sözleşmelerine uygun kamusal alanların düzenlenmesi ,ayrımcılık politikalarının ortadan kaldırılması daha fazla istihdam hayata geçirilmelidir
Farkına varmak en önemli husustur.
farkındalık için ailede ve ana okuldan başlayarak insana saygı ve kabullenme eğitimi verilmeli..
farkındalık sahibi idare
Farklılıklara yani ihtiyaçlara göre fazla imiş gibi düşünülmeden düzenlemeler yapılmalıdır.
Fiziki düzenlemeler Eğitimde düzenlemeler, Her bireyin hakkı olanın verilmesi Vatandaşlara eğitimler Engelli bireylerin cihazlarının karşılanması Engelli çocuk sahibi annelere daha çok destek olunmalı Engelli bireyler yetersizdir önyargısı kırılmalı
Fiziki koşullar iyileştirilmeli, engelleri hakları sözleşmesi sözde gerçekte uygulanmalı...
Fizikî koşulların iyileştirilmesi ve engelli farkındalığı için daha çok eğitim verilmesi
Fiziki koşulların onlara göre dizayn edilmesi ve kafalardan engellerin kaldırılması gerekiyor
Fiziki şartlar engellilere uygun düzenlenmeli maddi manevi destek artırılmalı okullarda engelli vatandaşlara nasıl

davranılması ve nasıl yardımcı olunacağıyla ilgili dersler verilmeli
Fiziki ve sosyal düzenlemeler yapılmalı
fiziksel erişim koşulları acilen düzenlenmeli ve engellilerin toplumsal hayata katılımının önündeki en önemli bariyer kaldırılmalı. Toplumsal önyargılar giderilmeli
Fiziksel koşullar ve mantalite değişikliği
Genel olarak insana yatırım yapıp insana değer verilen bir ülkede engelli ya da özel insan diye bir ayırım da olmaz. Sosyal devlet tüm vatandaşlarına ayırım yapmadan herkese eşit imkanlar sunmalıdır. İnsan hak ve onuruna dayanan bir yönetim anlayışı çağımızın da gereğidir
Gerçek anlamda Sosyal devlet olabilirsek eğer tüm engeller ortadan kalkacaktır.
Gerek sendikaların gerekse de işverenlerin konu hakkında eğitim alarak meselenin "insan hakları boyutuyla" öğrenilmesi, denetim ve şikayet mekanizmalarının kullanımını kolaylaştırmaya yönelik desteklerin sunulması, sendikaların teşkilatlarında uzman ve birim bulundurması, engellilerin özellikle karar alma ve politika yapım süreçlerine katılımının sağlanması, bir danışma kurulunun oluşturulması.
Gerekli alt yapı ve yardım
Görme engelli bir öğretmenim. Görme engelliler okulunda görev yapıyorum fakat sürekli mobbinge maruz kalıyorum. İnsan onuruna yakışır şekilde ötekileştirilmeden eşit davranılmasını istiyorum.
Hak temelli farkındalık çalışmaları
Hakları genişletilmesi. Bilgilendirmeler arttırılmalı ve bilinçlendirme yapılmalı
Haklarına mücadele etmeden rahatlıkla ulaşmaları gerekir
Halkımız bilinçlenmeli kamu kurumlarında yöneticiler engelli haklarını uygulamadığında ağır bir şekilde cezalandırılmalı engelli personel sağlığına uygun işlerde çalıştırılmalı sağlık problemi yaşıyor diye kurum yöneticileri tarafından zulümedilmemeli ve ötekileştirilmemelidir
Hayatın her alanında, diğer insanlarla birlikte yaşam hakkı tanınmalı
Hayatın tüm alanlarının engelliler için kolaylaştırılması gerekir. İnsanların farkındalığının artması için düzenli eğitim çalışmaları yapılmalı.
Hayatları kolaylaştırılmalı
Her alanda pozitif ayrımcılık yapılmalı
Her engelli bireyin kişisel ihtiyacına göre düzenlenmişSartlar ve ötekileştirmeden sunulan hizmet ve fırsatlarher şeyinrahatçaulaşılabilirolması dışında engellilerinbaşkasınamuhtaç olmadan maddi ve manevi desteği devlet tarafındankarşılanması
Her engellinin öznel koşullarına göre fiziki yapılar düzenlenmeli.
Her engelsiz vatandaş, siyasetçi, kanun koyucu, vs vs her an bir engelli birey olma olasılığı ile yaşadığının bilincinde olmalı
her şey erişilebilir olmalı, engelli birey engeli hiç yokmuş gibi rahatlıkla hareket edebilmeli.
Her tür engel için yaşam alanları, ulaşım araçları uygun olmalıdır .
Her yol, bina, araç herkes tarafından rahatlıkla kullanılabilir ve düzgün yapılmış kullanıcı dostu olmalı İş gücüne katılımlarındaki engeller kaldırılmalı Sosyal hayatta onları daha çok görebilmemiz için dışarıya güvenle çıkabileceklerine dair güvenleri tam olmalı İnsanlar arasında liyakat dışında hiçbir ayırım olmamalı
Herkese engelli olabileceğini aklından çıkarmamalı
Herkese için nitelikli, eşit, erişilebilir politikalar ve hizmetler geliştirilmelidir.
Herkese davranıldığı gibi davranılabilir
Herkese eşit değer verilmesi lazım
Herkese eşit, insanca yaşam
Herkesein Engelli Adayı olduğu gerçeğine uygun olarak sosyal hayata girmelerini sağlayacak her türlü çalışma bu konudan mustarip kesimlere sorularak çözülebilir.
Herkesein engelli olduğu düşünülerek hareket edilmeli
Her şeyden önce insanların karanlık zihniyetleri değişmesi gerekiyor. Engellilere saygı ve empati ile yaklaşması gerekir diye düşünüyorum. Engellilerin insanca bir yaşam sürdürebilmeleri için ,şehirden ulaşım ve çalışma ortamlarında da engellilere göre düzenlemesi gerekiyor bence. Engelliler var sorunlarına muhatap bulamıyormaaalesef, yetkiler sorunlara karşı duyarsız ve ilgisiz kalıyor. Ben bizzat bunu çok yaşadım. Eğitim-sen üyesiyim, engeliyim var olan sorunumla sendikam yani eğitim-sen bile duyarsız ve ilgisiz kaldı
Hükümet ve belediyeler engellilerin yaşamını kolaylaştıracak uluslararası tedbirleri bir an önce almalıdır.

İnsan odaklı bir anayasa yapılmalıdır
İs yerine ulaşım için servis düzenlenmeli, engelli hakları konusunda kendilerine eğitim desteği verilmeli haklarına hakim değiller
İçimizdeki sağlamlıktan acilen kurtulmamız lazım
İkinci sınıf insan muamelesi görmemeliler. Fiziki erişim için tüm şehir engellilere uygun olarak düzenlenmeli.
İlk olarak engelliden ziyade insan olarak görülmeliyim. Haklarımı savunduğumda amirlerim "zaten engellisin seni idare diyoruz" sözünü duyuyorum. Yaptığım işi sanki bana lütfetmişler gibi davranıyorlar oysa sınavlarla geldik tıpkı onlar gibi. Algı değişmeli kendi engel grubuna göre mesai saati düzenlenmeli. Ulaşım olanakları iyileştirilmesi. Okulum ulaşımın olmadığı bir bölgede yürüyerek gidip geldiğim için bu yıl tekrar kronik ağrıların nüksetti bu yıl aldığım maaş özel hastane ve ilaçlara gitti.
İnsan hakları temel alınmalıdır. Bu çerçevede yapılacak uyarlamalar kendiliğinden sorunların çözümüne katkı sunacaktır.
İnsan hakları temelli eşitlikçi özgürlükçü yasalar ve uygulamaları yürürlüğe koyulmalı.
İnsan insan dediler gerisi yalan dediler 😊
İnsan olmaktan kaynaklı hakları kullanırken (Eğitim, barınma,seyahat,sağlık vs) kısıtlama yaşamayacak halde düzenleme yapılmalıdır.
İnsana ve yaşam haklarına yakışır şekilde tüm zorlukları göz önüne alınarak gerekli düzenlemelerin yapılması için hakların kanunla koruma altına alınması gerektiğini düşünüyorum
İnsanca yaşamları için gerekli tüm destekler verilmeli, uygun yasalar çıkarılmalı
insanın bulunabileceği her yer(tüm yapılar , ulaşım araçları, sahiller, doğa içi mekanlar, parklar, sportif mekan ve aletler...)engellilere göre özel olarak her şeyi düşünülerek hazırlanmalı.Ama önce tüm kurumlarda engellilere yapılan mobinglere son verilmeli, yöneticiler haklara saygı göstermeli ve destek olmalı.
İnsanlar bilinçlendirilmesi, okullarda işaret dili gibi eğitimler verilmeli
İnsanlar eğitilmeli, fiziki ve ruhsal engeller kaldırılmalı
İnsanların bilinçlenmesi gerekir.
İstek ve talepleri dikkate alınıp gerçekleştirilmeli
İstihdam ve sosyal yaşam hakları konusunda kamusal anlamda hakların sağlanması şart
İşini yapabilmesi için fiziki koşullar yaratılmalı. Normal olanlarla birlikte olabilme koşulları sağlanmalı, ayırım olmamalı.
İşveren ve çalışanların engelliler hakkındabilgilendirilmesi, ulaşımın kolaylaştırılması ve fiziki şartların iyileştirilmesi şarttır.
İyi bir planlama yapılmalı. Sürdürebilir ve işlevsel projeler olmalı
İyice geniş bir konsensüs kurulup, herkesi saracak şekilde, ortak bir kanun çıkartılmalı
Kabul edilmesi gerekir.
Kaldırımlar dahil olmak üzere bütün standartlar uygulanmalı engelliler engelsiz bir şekilde hayatlarını idame ettirebilmeliler
Kaldırımlar, ulaşım hizmetleri, sosyal yaşam alanları, plajlar vb. Alanlar engelliler için uygun olmalıdır
Kaldırımların yolların araç gereçlerin bizlerin daha kolay bir şekilde kullanabileceğimiz bir yerden bir yere gidip gelirken kimseye ihtiyaç duymadan kendi başımıza işlerimizi halledebileceğimiz bir duruma getirilmesi gerekmektedir aynı Almanya Amerika İngiltere Fransa İtalya İspanya Avusturya Avusturalya Danimarka Hollanda İsveç İsviçre yada Japonya gibi bizden bu ve bunun gibi çok daha iyi olan ülkeler gibi olması gerekiyor ancak zor değil hatta imkansız hiç bir zaman ulaşamadığımız ve hiç bir zamanda ulaşamayacağımız imkansız bir durum.
kamu hizmetlerinin her engelin ortadan kalktığı bir yasal ve yaşamsal düzenlemeler yapılmalıdır
Kamusal alana katılımının önündeki engellerin kaldırılması için düzenlemeler yapılmalı.
Kanuni destek , engelli , engelli yakınının ve halkın eğitimi gereklidir.
Kentteki şehir planlaması, ulaşım sistemi ve çalışma alanlarındaki fiziki yapı engellilerin yaşamına uygun olmalı. Şu anda kısmen uygun, Sağlık, beslenme , barınma, kültürel aktivitelerle ilgili gözlemci ve denetleyici buna uygun öneri getirebilecek bir kurum olmalı.
Kesinlikle hakları gözetilmesi ve pozitif ayırım uygulanmalı
keşke müdürler diğer insanlar gibi engelli memurun da engelli öğretmenin de aynı işi aynı başarıyla yapabilecekleri konusunda seminer alsalar
Kişinin engeline göre çevresel koşulları düzeltilmeli başta insanca yaşam hakkı tanınmalı
Kocaman Bir empati kurulup ona yönelik çalışmalar yapılmalıdır engelliler ve yakınları dinlenip yaşadıkları sıkıntı

ve zorluklar tespit edilip gerekli kuruluşlar ve devlet desteğiyle onarılmaya telafi edilmeye çalışılmalıdır diğer insanları da engelliler ve yakınlarına karşı duyarlı olmak adına eğitimler verilmelidir 🗣️
Kurum içinde yasalar uygulanmalı ve gerekli hassasiyet gösterilmeli
Kurumlardaki programların erişilebilir olması
Küçük yaşta verilecek eğitimlerle öncelikle bilincin değiştirilmesi gerekir.
Mekanlar ve ulaşım başta olmak üzere engellilere uygun hale getirilmeli, gerekli yasal düzenlemeler yapılmalı
Mobing'in önüne geçilmeli, önyargıların yıkılması, istihdam sorunu çözülmeli, engellilerin hakları daha iyileştirilmeli
Normal bireylerin ajitasyon hallerine son vermeleri
Okul müfredatına engellilerle birlikte yaşama farkındalığı bilinci geliştirecek konular olmalı. Yerel yönetimler gerekli alt yapı eğitim kent hizmetlerine ulaşım konularına öncelik vermeli. Engellilerle ilgilenen eğitimci sağlıkçı devlet görevlileri de dahil her kes bir engelli adaydır gibi acıma içeren dilden uzaklaşmalı. Bunun yerine engelli bireylere karşı insani toplumsal yasal görevlerimizin zorunluluğunu içeren bir dil kullanılmalı. Özel gereksinimli birey vb terimler kullanılmalı. Eğitimde özel alt sınıf adlandırılması kaldırılmasına rağmen halen öğretmenler arasında da özel alt sınıf deyimi kullanılmakta. Dildeki bu değişim sağlanmalı. Özel sınıf ibaresi bile temel insan hakları doğrultusunda değiştirilmeli.
Onlara uygun şekilde düzenlemeler yapılmalıdır. mesela her yerde rahatça karsıya geçemiyorlar. Üst geçitlerin çoğunda asansör yok ya da rampa.
Onlar için yollar imkanlar genişletilmeli
Onları anlamak ve zaten zor olan yaşamlarını kolaylaştırmak için kalıcı çözüm ve adımlar atmak
Onları koşulsuz kabul etmeli , farklılıklara saygı duyarak bunu eksiklik olarak görmemeliyiz. Toplum bu noktada eğitilmeli.
Ortak yaşam alanların uygun düzenlenmesi ,engelli maaşı yeterli olmalı ve her insanın bir engelli adayı olduğu unutulmamalı
Önce toplumu eğitmeli
Önce empati kurulmalı
Önce engelliler ve yaşadıkları sorunlar konusunda anket yapıp sorunlar tespit edilmeli. Ardından ilkokuldan üniversitelere kadar tüm okullarda ve kamu özel tüm iş yerlerinde farkındalık eğitimleri verilmeli. Ardından sorunlarını çözmek için Bütçeden pay ayrılarak belirli bir plan dahilinde en kısa sürede faaliyet planı yapılmalı.
Önce insan olarak değer verilmeli, her türlü engel kaldırılmalıdır.
Önce şehir ulaşım düzenlenmeli
Öncelikle birey ve insan yerine konulması. Yaşam şartları olgunlaştırılması, kimseye muhtaç olmayacak şekilde kimseye mudanna etmeyecek bir şekilde misal ailem olmasa açım!!! Ailem olmasa berbere dahi gidemem. İş istiyorum maaşım yetmiyor diye iş yok verilmiyor sınava gireyim diyorum yaşadığım yerin onlarca km ötesine sınav veriyorlar nasıl gideyim devletin bana bir araç vermesi yaşamam sosyal hayatım olması için bir gelir vermesi gerekmiyor mu Avrupa'daki gibi???
Öncelikle bu konu devlet politikası haline getirilmelidir engellilere bütçe ayrılmalı, yapılan hizmetler yardım olmaktan çıkarılarak haklarıyla yaşamalarına yönelik uygulamalar hayata geçirilmelidir.
Öncelikle devlet tarafından engellilerin engel durumunun tanınması, sosyal ortamda onurlu bir yaşam sürdürmelerinin sağlanması konusunda somut, verimli ve fayda getiren çalışmalar yapılmalı, engellilere yönelik hususi kanun çıkartılması, kamu kurumlarının keyfi ve mağduriyete neden olan farklı uygulamalarının önüne geçilmesi gerekli ve acildir.
Öncelikle engelli temsilcilerinden taleplerinin neler olduğu öğrenilmeli.
Öncelikle engelliler birer hak öznesi olarak görülmeli, yardım nesnesi değil. Engellilik kimliği devlet eliyle nesneleştiriliyor. Hak temelli çalışan sivil toplum kuruluşları politika haline gelmeli, öz savunucu engelli insanların engelli hizmetleri alanında profesyonel olarak var olmasına çalışılmalı. Engellilikle ilgili günlerde bizzat kamu tarafında yapılan ağlak etkinliklere son verilmeli, izleme çalışmaları yapılmalı (her alanda). Yoksul engelli ailelere ekonomik destek sağlanmalı. Eğitim ve iş alanlarındaki hak ihlallerine karşı denetim mekanizmaları oluşturulmalı ve aktif edilmeli. Bir de BM eng. hakları sözleşmesi milli ve manevi değerlere dayanarak iptal edilmezse sevinirim.
Öncelikle engellilerin ailenin bir parçası olarak görülmesi anlayışı terk edilmeli engellinin bir birey olduğu ve ihtiyaçlarının olduğu dikkate alınmalıdır. İkinci olarak engellilerin ihtiyaç duyduğu araç gereç teçhizat donanım ilaç gibi hususların temininde; rapor sürecinde zorluk çıkaran işlemleri güçleştiren anlayışlar gibi saçmalıklar, engellilerin temel ihtiyaç malzemelerinde vergilendirme gibi haksız hukuksuz uygulamalara son verilmeli. Engelli bakımı ve engelli ailelerine yönelik bilinçlendirme, eğitim, sosyal ve kültürel faaliyetler gibi alanlarda daha etkin, katılımcı, ön açıcı uygulamalar geliştirilmeli. Emek örgütlerinde, devlet kurumlarında, özel

kurumlarda engelli hak ve hukukları ile ilgili daha etkin, daha katılımcı daha ön açıcı çalışma ve komisyonlar etkinleştirilmeli.
Öncelikle engellilerin de düşünen varlık olduğunu kabul edip aşağılama yada acıyarak bakma alışkanlığından vazgeçmeli sonra engelliler için pozitif ayrımcılık yapmalıyız
Öncelikle engelsiz insanlar eğitilmelidir. Engellilere yönelik gelişmiş ülkelerde verilen imkanlar mecliste yasalaştırılarak sunulmalı ve uygulanabilirliği düzenli olarak denetlenmelidir. Belediyelerin çalışmaları göstermelik değil daha ciddi olmalıdır.
Öncelikle herkesle birlikte eşit koşullar sağlanmalı ve eşit şartlarda muamele de bulunulmalıdır İş yerinde çalışan normal insanların sahip olduğu araç ve gereçler engelle kişiler içinde yapabilecekleri işlere göre uygun hale getirilerek eşitlik sağlanmalıdır
Öncelikle insanların farklılıklarını saygı gösterilmesi gerekir. İlk önce ailelere gerekli eğitimlerin verilmesi gerekir.
Öncelikle onların isteğini anlamalıyız
Öncelikle onların ne istediklerini ve buna uygun bir yol haritası izlemeli
Öncelikle ücret açısından insanca yaşayabilecek ücret ödenmeli. Yaşanılan kentler engellilerin kolayca kamusal hizmetlere ve diğer tüm hizmetlere erişmesine olanak verecek şekilde yapılması (yaya geçitleri, araç park yerleri, engellilere yönelik hizmet veren birimler kurulması, sosyal ve kültürel hayata katılım konusunda öncelik ve ayrıcalık sağlanması gibi) gerekir. Toplumsal bilincin oluşması için kamusal projelerin hayata geçirilmesi gerekir.
ÖTV desteği için yüzde 90 sınırı kaldırılmalıdır
Özel muamele görmelerine gerek yok. Onlar bunu istemiyorlar zaten. Herkes gibi onların da farklı olduğunu bilmeniz yeterli.
Özel ve Kamu Yönetim organlarında engellilerde yer almalı.
Özellikle fiziksel engelliler için cadde ve sokaklar ona göre düzenlenmelidir
Özellikle kamusal alanda erişilebilirliğin artırılması, engelli olmayanların eğitim alması, engel gruplarına yönelik ayrı düzenlemelerin yapılması, engelli bireylerin ve ailelerinin psikolojik destek almalarının sağlanması, sürekli bakıma muhtaç olan engellilerin ailelerine daha fazla destek sunulması ve haftada en az bir gün destek bakım hizmeti sunularak dinlenmelerinin sağlanması, engelli bireyler için ödenen ücretlerin artırılması.
Özgürlükleri ve hakları tam sağlanmalıdır. Engelli erişilebilirliğin tam olması için yardımcı olan en son teknolojilerden faydalandırılmalıdır vs.
Parlamentoda engelli milletvekili kotası olmalıdır
Pozitif "ayrıcalık" sağlanabilir; ulaşım herkese uygun hale getirilebilir; iş imkanı sağlanabilir, iş gücüne katılamayacak durumda olanlara insanca yaşanacak bir maaş ve bakacak maaşlı kişiler sağlanabilir; eğitim kurumlarında insan odaklı politikalar uygulanabilir dolayısıyla ayrıştırıcı değil, birleştirici bir müfredat oluşturulabilir; bu yönde bilinçlendirme etkinlikleri yapılabilir...
Pozitif ayrımcılık yapılmalı ve engellilerin sosyal hayata kazandırılması için daha fazla çalışma yapılmalı.
Psikolojik, ekonomik ,sosyal yardımların verilmesi zorunluluk olmalıdır.
SAĞLIĞA İstihdama bilgiye gerekli araç ve gereçlere erişim kolay olmalı ayrıca işyerlerinde ayrımcılığa maruz kalmadan Mobbing'e uğramadan Çalışabilmek her engelli vatandaşın temel hakkıdır bir de işyerlerinin erişilebilir olması şarttır
Sağlık hizmetleri geliştirilmeli. Devletin bakım maaşları en az 5 bin olacak şekilde belirlenmelidir. Medikal cihaz ve sürekli kullanılan ilaçlar ücretsiz olarak verilmeli. Sosyal yaşam için destek verilmeli ve fiziki şartlar düzenlenmelidir.
Sağlık hizmetleri tamamen ücretsiz ve erişilebilir olmalıdır. Vergi muafiyetleri genişletilmelidir.
seslerini duyurmaya ihtiyaçları var.
Siyasi amaç ayrımcılık yapılmamalı
Sizinle röportaj gibi konuşmam daha çok şeyi dile getirmemi sağlar.
Sorumlu ve adil olmalı
Sosyal devlet anlayışı hakim kılınmalıdır.
sosyal devlet kurallarının tamamının eksiksiz yerine getirilmesi gerekir
Sosyal ve iş yaşamına daha çok katılmaları için desteklenmelidir. Kamuda ve özel sektörde istihdamları artırılmalı.
Şehir içi toplu taşıma araçları engellilere uygun yapılmalı. Toplu taşıma araçlarında çalışanlar bu konuda eğitilmeli. Yollar ve kaldırımlar daha düzgün yapılmalı. Sosyal etkinlikler çok yetersiz. Okullar özellikle bu

konuda çok yetersiz. Bir çok okulda asansör yok. Olanlarda çalışmıyor ve çalıştırılmıyor.
Şehirler bütün engel gruplarının rahatlıkla yaşamasına imkanlar sunmalıdır. Kaldırımlar gözden geçirilmeli fiziki olarak gereken koşulları sağlamalıdır. Şimdilik aklıma gelen bunlar.
Şehirlerin kaldırımları devlet tarafından engellilerin de içinde olduğu ekiplerce denetlenmeli/puanlanmalı. Caydırıcı cezalar ve/veya ödüller ile teşvik edilmeli. Belediyeler sokakları tekerlekli sandalye kullanımı başta olmak üzere engelli bireylere uygun hale getirmeli.
Şehrin fiziki yapısı yenilenmeli, ulaşım ve yollar ile tüm dükkanlar erişilebilir olmalı...
Tıbbi medikal bakış açısı yerine sosyal bakış açısı ile engellilere yönelik uygulamalar ortaya konmalı. Yerel yönetimler başta olmak üzere katılımcı ve çoğulcu yönetim anlayışı benimsenmeli.
Kadınların hak mücadelesi engelli hak mücadelesi için yol haritası gibidir. Bunun her alanda bilinir kılınması gereklidir.
Tıpkı kadın haklarını savunduğum gibi engelli haklarını da savunuyorum. Kadınların yaşadığı problemlerin kısmen benzerlerini yaşıyor engelliler. Sistemsel sorun var ve günübirlik kararlarla değil anayasal zeminde hakları belirlenmelidir.
Toplum bilgilendirilmeli ve engellilerin hayatlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan altyapı hizmetleri hayata geçirilmelidir.
Toplum bilinçlenebilmeli, empatiyi geliştirecek çalışmalar yaygınlaşmalı, genel bütçeden yeterli ödenek ayrılmalıdır.
Topluma engellilerin daha iyi tanıtılması
Topluma katılımını sağlamak için fiziki şartlar düzeltilirse, insanlar engellilerle daha çok birlikte olur ve kabul eder. Dolayısıyla onların hakkını korumaya baslar
Tüm engelli haklarına ait yeniden düzenleme yapılmalıdır.
Tüm engellilerin akülü araç, protez, cihaz ve tedavi ekipmanları katkı payı olmadan karşılanmalıdır, şehir içi ulaşımın tümüyle engellilere uygun hale getirilmesi sağlanmalıdır, istihdamda öncelik ve kontenjanları tam uygulanmalıdır.
Tüm hakları kanun ile koruma altına alınmalı, vede sosyal hayattaki tüm gereçleri yerinde hayata geçecek, kullanılabilir, faal durumda olmalı.
Tüm imkanlara ulaşım sağlanmalı, duygu ve düşüncelerine önem verilmeli, pozitif anlamda ayrımcılık yapılmalıdır.
Tüm kamu hizmetlerine erişim kolaylığı sağlanmalı ve engelliler için engellerin olmadığı kent yaşamı sunularak yaşam kaliteleri artırılmalıdır
Tüm kurumlarda engellilerin ihtiyaçlarını karşılama konusunda eğitimli yardımcı elemanlar bulundurulmalı.
Ulaşılabilirlik her şeyden daha önemli
Ulaşım alt yapı engeli kişilere kolaylık
Ulaşım için kolaylaştırıcı önlemler alınmalı. asansör gibi. Ayrıca uygun işlerde görevlendirilmeli pasif durumda bekletilmemeli. Kota ölçülü artırılmalıdır.
Ulaşım okullar ve şehir planlaması engellilere göre yapılması gerekiyor
Ulaşım ve iletişim araçları geliştirilmeli
Ulaşım,istihdam,sağlık ve eğitimleri desteklenmeli.
Ulaşım,kamu-özel tüm kuruluşların fiziki koşullarının engelli bireylerin özelliklerine yönelik düzenlenmesi, ilgili kurumlar tarafından toplumda engelli bireylerin hak ve özgürlükleri için farkındalık yaratacak eğitimlerin düzenlenmesi, Sosyal Hukuk Devletin gereği olarak tüm engelli bireylerin sağlık ve sosyal güvenliğinin Devlet tarafından karşılanması, Engelli bireylerin özelliklerine göre insanca yaşamalarına yetecek, tüm ihtiyaçlarını karşılayacak maddi desteğin Devlet tarafından karşılanması, Kamu ve özel kuruluşlarda istihdam edilme oranlarının yükseltilmesi, Engelli bireylere yapılan mobbing ve ayrımcılığa karşı yaptırımı olan yasal düzenlemelerin yapılması ve uyulması konusunda tüm mekanizmaların kullanılması.
Ulusal ve uluslararası mevzuata tam uyulmalıdır. Engelliler diğer insanlar gibi hizmet üretecek ortamlara kavuşturulmalıdır. Üretimden dışlanmamalıdır. Kamuda ihaleler yapılırken, erişilebilirlik kriterleri ihale şartnamelerinin vazgeçilmez unsuru haline getirilmelidir.
Uluslar arası standartlara uyulmalı
Uluslararası sözleşmelere ve kanunlara uyması bile yeterli
uluslararası anlaşmalara ve deneyimlere karşı duyarlı olunmalı ve haklar tanınmalı pratikte de uygulamalar

kontrol edilmeli eğitim ve farkındalıklarla ilgili toplumsal duyarlılık artırılmalı
Yardıma muhtaç etiketinden kurtulup, yetenek ve yeterlilik doğrultusunda bireysel varoluşları desteklenmeli
Yasal düzenlemeler yapılabilir, toplum engelliler konusunda eğitim yoluyla aydınlatılabilir.
Yasal düzenlemeler yapılmalı ,
Yasal haklarını almaları konusunda destek olunmalı
Yasal mevzuata uyulmalı. Erişilebilirlik çözümleri bulunmalı. Ayrımcılık suçunun cezası arttırılmalı.
Yasalar daha geniş sosyal alanlarına yayılmalıdır
Yaşadığım bölgenin koşulları dünyanın en kötü koşulları olduğunu iddia ediyorum. Bu bölgede yaşayan engellilerin olarak mevcut 5378 sayılı kanunun uygulanırsa yeterli olacağını düşünüyorum. Çünkü biz Türkiye'nin ağrılarında yaşıyoruz.
Yaşam alanı, işyeri, şehir erişilir hale getirilmelidir. Maddi destek verilmelidir.
Yaşam alanları engelliler düşünülerek tasarlanmalı
yaşamımı kolaylaştıracak konutların girişlerinin engellilere uygun yapılması işyerlerin kaldırımların uygun yapılması
Yaşamın her alanı engelliler dikkate alınarak yeniden düzenlenmeli, engelsizlerin bile haklarını kullanamadığı antidemokratik düzenin yıkılması gerekir.
Yaşamın her alanında yer almalarını daha sağlanmalı
Yaşamın tüm alanında görünür, çalışır, üretir olmaları için daha fazla engelli bireye istihdam sağlanması gerekir.
Yeterli bütçe ayrılmalı. Toplum bilinçlendirilmeli. Sıkı denetim yapılmalı. Çalışma yaşamında daha çok yer almalı.
Zihniyet Dönüşümü

SONUÇ YERİNE

Engelli yurttaşlar temel eğitim, sağlık, ulaşım, çalışma ve temsil haklarına erişimde ağır güçlükler yaşamaktadır. Bizler Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu olarak engellilere yönelik temel kamusal hizmetlerindeki yetersizliğin kamusal bir müdahale gerektirdiğini düşünüyoruz. Ayrımcılığın önlenmesi ve gerekli kamusal hizmetlerin geliştirilmesi amacıyla kadro ve bütçenin hak temelli bir şekilde arttırılmasını gerekmektedir.

Türkiye, Birleşmiş Milletler'in Engelli Haklarına İlişkin Sözleşmenin gereklerini geciktirmeden ve ertelemekten yerine getirmeli ve bu konuda kamusal bir farkındalık kampanyası başlatılmalıdır. Türkiye'de 10 milyon kişiden fazla olan engellilere; yaşlılara, nadir hastalığı olanlara ve süregelen hastalığı olanlara yönelik temel hakların eğitim ve sağlık başta olmak üzere tüm kamusal hizmetlerde dikkate alınması sağlanmalıdır.

Engel gruplarının özgün farklılıkları dikkate alınarak; engelli, engelli yakınları ve engelli hak mücadelesi veren sivil toplum kuruluşlarının talepleri esas alınarak kamusal bir politika için kapsamlı bir çalışma başlatılmalıdır.

Bu araştırmamızda işyerleri için tespit edilen aşağıdaki 12 Temel eksiklik öncelikle kamu işyerlerinden başlanarak giderilmelidir. Tüm işyerlerinin engelli istihdamı için insan onuruna yakışır koşullara eriştirilmesi gerekir.

İşyerlerinde Engelli Hakları İçin 12 Önemli "Alan"	Yok	Var	Bilgim yok
1. Müdür ve üzeri düzeylerde çalışan engelli kişi	81%	5%	14%
2. Engellilere uyumlu servis aracı	76%	8%	17%
3. Kurum mevzuatının ve internet sitesinin işaret dili versiyonu	76%	3%	22%
4. Engel gruplarına uyumlu çalışma alanları	73%	9%	18%
5. Kurum mevzuatının ve internet sitesinin sesli versiyonu	72%	4%	24%
6. Engelli yurttaşlar geldiğinde veya ihtiyaç halinde yedek tekerlekli sandalye	69%	18%	13%
7. Engelli haklarına dair hizmet içi eğitim programı	68%	10%	22%
8. Engelli otoparkı	59%	37%	4%
9. Engelli geçit yol, sarı çizgi vb. zemin işaretleri	58%	33%	9%
10. Engelli erişimine uygun asansör (Tekerlekli Sandalye Girebilir, Sesli Uyarı, Braille)	55%	40%	5%
11. Engelli WC	41%	53%	6%
12. Giriş ve çıkışlarda uygun rampa	38%	56%	5%

Kamuda engellilere yönelik ayrımcılık (% 78) ve mobing (% 65) yaşandığına ilişkin algının dönüştürülmesi için engellilere mobing ve ayrımcılık uygulayan idareci ve kamu çalışanlarına yönelik engelli hakları farkındalığının dair çeşitli programlar uygulanmalıdır. Engeli idarecilerin artması, engellilerin hizmet içi eğitimlere daha çok dahil edilmesi ve kurum içi yükselme sınavlarında engellilerin katılımının teşvik edilmesi bu dönüşümü hızlandıracaktır. Ancak bu dönüşümün daha hızlı olması için kamuda ve özel sektörde engelli istihdamının önündeki engellerin aşılması gereklidir.

Sonuç olarak engelli yurttaşların temel haklarına dair yeni bir yaklaşımla kamusal bir politikanın gerekli olduğu, mevcut politika ve kamu hizmetlerinin sorunları çözmekten uzak olduğu, iktidarın ve toplumun "engellileri yaşamsal hakları için özne olarak görmeyen yaklaşımının" temel sorun olduğu görülmelidir.